

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

728.3

Hely

Idő

"1910"

Forrás: Magyarország

Bp.

1910

VI/12

Helyszám

Bontják a régi Pestet.

A kilenczvenes évek végén, a Belváros nagy szabályozásának idején volt csak akkora pusztítás a régi Pest agg házai közt, mint az idén. Akkor, lebontva a régi városházát, annak környéke is újja született. Eltűntek az intim kis terek, melyek peremén apró házikók gubbasztottak. Mély völgybe került Boldogasszony pesti temploma, mely azelőtt legkimagaslóbb helye volt Pestnek. Nevet cseréltek a megmaradt utcák is, melyekre különben sem ismert volna már a Pestet járó jó vidéki. Irányi Dániel-utcza lett például a Lakatos-utczából, melynek botlás köveit annyiszor végigkopogtatta a szikár öreg ur, meg a mesemondó Fáy András és Degré Alajos, kiknek imitten volt házuk az ócska pléh-kalapról elnevezett Kalap-utczában. És ma is ez az Irányi-utcza, meg a mellette lévő Veres Pálné-utcza (előbb: Zöldfa-utcza) kapott legkivált kedvre, hogy szép, magas új házakkal cserélje fel a régi, kedves családi házikókat.

A Sas-kör háza maga is fiatal még, ma-holnap már nagyapó sorba kerül. Mindkét oldalán hatalmas négyemeletes házak készülnek. Balról a Grill-könyvkiadócézégnek épül a háza három lebontott kicsi ház helyén. Ez a palota nyelte el a Borsajtót, a régi világ kedves kis korcsmáját. Jobbról áll még a szomorú sárga ház, nehéz bolthajtásu kapualjával, de lakói már kiköltöztek. Udvarán verebek az urak s egy pár bátor gyerek, akiket játékukban nem zavar a félelmetesen kongó üresség, mely szaladó lábuk alatt kísértetiesen meg-megcsendül.

Bontják már az Irányi- és Himző-utcza sarkán álló szép, masszív, oszlopos kapuzatu házat. Nagy mult van mögötte, sok mozgalmas időt látott ez a hely, mikor még ott volt tulnan a szomszédjában: a Himző- és Papnövelde-utcza sarkán a körösiek megszálló helye s ettől jobbkézt a grófi fogadó,

balra pedig a sok vigasságot élt, egy rövid ideig még álló szépséges: Zichy-ház.

Leselkedik már a csákány a Veres Pálné-utcza néhány még megmaradott régi házára is. Egy konzorcium alkuszik arra a három házra, mely a Kuria-utcától szintén az Irányi-utczáig húzódik. Közük van a Mocsonyiak jellegzetes, barokk-kapuzatu háza, a kapu felett a család büszke czimere.

Kikezdték a tótok az utolsó pesti borszárító-házat is, mely a Molnár-utczában állott és kinyúlt egészen a Duna-partra. Párját, mely a harmadik ház volt tőle, az idén cserélték fel új, modern házzal. Nincs is már a fővárosban a régi borszárító fedelű házak közül csupán még egy: Budán, a Lánchid-utczában. Persze ebben se bőrt szárongatnak már, ott a királyi palota alján, a kereskedelmi minisztérium szomszédságában.

A kurta Szarka-utczában is találtatik már új két emeletes ház. Csupán csak a Bástya-utcza felső szakasza nem akar megmozdulni. Itt még mindig szerelmesek az emberek a menykőmagas francia háztetőkhöz. A Szerb-utczában az a része is, mely az «Alma mater»-rel szemben van, erősen ragaszkodik a multhoz. Egy azonban közülük, a tizenegyes számú, egy kis fecskéfészek, piszkosan, de ragaszkodó odaadással lapulva a szomszédházhoz, a régi jogászok ismert helye, már nem bírja tovább. Ha le se bontanák, összeroskadna mihamar. Egy olvasónk azonban figyelmeztet rá, hogy ennek a ház-

nak a gazdája is rászánta már magát az új építkezésre. Így eltűnik az a házikó, melyben egykor egy kis hangos korcsma volt s járt beléje mind, aki az egyetemet frekventálta és vendégül látta gyakorta Petőfi Sándort is, amint azt előbbi olvasónk agg édesanyja bizonyítja.

Épül az új ház a Városház-utcza 16. száma alatt is, szemben a főpostával. A mult század derekán kedvelt vendéglő: az «Óra» volt ebben a házban.

És bontják a régi, megszokott ismerőst: a két tágas udvaru Haris-bazárt, a régi, máig álló Pilvax-kávéházzal szemben. Abban a házban: a forradalmi ifjak gyűléshelyével szemben, a Haris-ház Uri-utcza (ma Koronaherczeg-utcza) részén, az első emeleten tanyázott a híres «Gyűlde», a maradiak kedvetlen helyisége. A házat újra építtette 1861-ben Haris Gergely, de csak a Váci-utczai frontra jutott ideje. Meghalt, mielőtt megbolygathatta volna az Uri-utczai részt is. Az máig úgy állt, mint akkoron, midőn a szemközi Pilvauxban első ízben elhangzott a «Talpra magyar!» és ment, sietett az esernyős tábor kivívni a sajtószabadságot.

Hagyogatják el lakói az ódon Sötér-házat is: a Váci- és Tűz István- (egykori Kishid-) utcza sarkán. Calderoni, kinek üzletéről volt ismeretes, kilencz esztendő hiján egy századja, már ki is költözött belőle.

Nincs is már egész Pesten csak két ház, melynek formája Mária Terézia finomkodó korára emlékeztetne: a Papnövelde-utczában Zichy Paulai Ferencz gróf nagyszerű palotája: remek oszlopaival, kedves dombormű diszítéseivel és a Kötő-utcza 10. száma alatt lévő egykori Grabovszky-kuria: hasonlatos Grassalkovich herczeg hajdani palotájához, a Kossuth Lajos-utczában.

Igy veszegetnek el a régi Pest utolsó emléketőit. Az öreg házak, melyek mindegyikének van valami érdekes históriája. Csak kihámozni bajos a szerte-szórt írott emlékekből. Mert összegyűjtve máig sincs a pesti beszédes kövek története s elmondhatjuk ma is a nagy műgyűjtő Jankovich Miklóssal, amit 1817-ben mondott: «Pesth Várossának hajdani helyezettéséről» írván:

«Egy Nemzeti fő Város sem szűkölködik annyira Iróiban, mint Magyaroknak Pesth Várossok. Mért régi alapottjának ismértiben még itt helyben is, idegenek élünk.»

h. ö.